

2. Petryshyn, O.V., Pohrebnyak, S.P., Smorodinskyi, V.S. et al. (2014), *Teoriya derzhavy i prava : pidruch. dlya stud. yuryd. vyshch. navch. zakl.* [Theory of state and law : textbook for law students], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
3. “On the constitutional appeal of Kyiv city council of trade unions on the official interpretation of Article 21 of the Labour Code of Ukraine (case on the interpretation of the term “legislation”),” Decision of the Constitutional Court of Ukraine on July 9, 1998 № 12-pp/98, *Ofitsiynyi visnyk Ukrayiny*, 1998, no. 32, art. 59.
4. Mamutov, V.K. (2012), “Commercial Code in the system of legal support of the economy of Ukraine”, *Pravo Ukrayiny*, no. 1/2, pp. 203-215.

УДК 346.9: 347.925 (477)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОРЯДОК ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Рудь Г.І., студентка

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна
anetta.rud@gmail.com*

Досліджено правову природу й загальні засади здійснення досудового врегулювання господарських спорів в Україні. Проаналізовано думки вчених щодо визначення поняття, завдань і значення досудового врегулювання спорів. Обґрунтовано необхідність збереження цього інституту як різновиду альтернативних способів вирішення спорів у господарській сфері, а також запропоновано шляхи його реформування.

Ключові слова: альтернативне вирішення спорів, господарський спір, досудове врегулювання господарських спорів, претензія, суб'єкт господарювання.

К ВОПРОСУ О ПОРЯДКЕ ДОСУДЕБНОГО УРЕГУЛИРОВАНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ СПОРОВ

Рудь А.И.

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, ул. Владимирская, 60, г. Киев, Украина
anetta.rud@gmail.com*

Исследована правовая природа и общие принципы осуществления досудебного урегулирования хозяйственных споров в Украине. Проанализированы мнения ученых относительно определения понятия, задач и значения досудебного урегулирования спорів. Обоснована необходимость сохранения этого института как разновидности альтернативных способов разрешения спорів в хозяйственной сфере, а также предложены пути его реформирования.

Ключевые слова: альтернативное разрешение спорів, хозяйственный спор, досудебное урегулирование хозяйственных спорів, претензия, субъект хозяйствования.

THE ISSUE OF PRE-TRIAL PROCEDURE OF COMMERCIAL DISPUTES SETTLEMENT

Rud H.I.

*Taras Shevchenko national university of Kyiv, str. Volodymyrska, 60, Kyiv, Ukraine
anetta.rud@gmail.com*

The paper analyzes the pre-trial order of resolving economic disputes under the current legislation of Ukraine. Attention is focused on the fact that since the year 2002 court settlement of economic disputes has not been the compulsory stage of economic justice. There is no sole definition of the pre-trial settlement of commercial disputes among scientists. After analyzing a wide range of scientific concepts, we concluded that the most appropriate determination is the following: pre-trial settlement of commercial disputes is a set of measures applied by the subject of entrepreneurial activity whose rights, or lawful interests were violated, designed to resolving economic dispute with violator. Pre-trial order of resolving economic disputes differs from another alternative ways of disputes settlement in that a controversy is to be decided without engaging any third parties, for instance mediators, arbiters, court etc.

There are following disadvantages of pre-trial resolving commercial disputes: 1) the low probability of satisfaction of requirements under the claim; 2) deficiency of sanctions for delay in consider of claim and for denial rejection of complaint.

On the other side, there are certain advantages of pre-trial settlement of economic disputes: saving time and funds subject of entrepreneurial activity; operational efficiency of defense of violated rights.

It is necessary to improve the concept of pre-trial procedure of commercial disputes settlement. We propose such ways of improvement: eliminate inconsistencies in laws within the framework of legal regulation pre-trial order of resolving economic conflicts between Code of Commercial Procedure of Ukraine and Economic Code of Ukraine; to devise a toolbox of sanctions for violation of terms of consideration of complaints; to develop detailed execution proceedings of a claim.

Based on research we concluded that pre-trial resolving commercial disputes is a prerequisite protecting the rights and legal interests of the company or organization that is a participant of commercial relations.

Key words: alternative settlement of disputes, commercial dispute, pre-trial settlement of commercial disputes, claim, subject of entrepreneurial activity.

У господарській сфері спори невідворотні. Розв'язувати їх швидко й при цьому зберігати важливі ділові зв'язки – ось що найбільше ціниться в сучасному комерційному середовищі. Водночас рівень незадоволених судовою системою та якістю здійснення господарського судочинства в Україні постійно зростає, що зумовлює застосування альтернативних способів врегулювання спорів. З огляду на це все актуальнішим стає питання про доцільність збереження інституту досудового врегулювання господарських спорів і його реформування, оскільки цей правовий засіб спрямований на безпосереднє та швидке вирішення господарського спору, що допомагає «розвантажити» суди від значної кількості позовів.

Інститут досудового врегулювання господарських спорів неодноразово становив предмет наукового дослідження видатних учених, серед яких можна назвати таких: О.А. Беяневич, Т.С. Дунайло, О.П. Подцерковний, В.В. Резнікова, В.Д. Чернадчук, В.С. Щербина та інші. Однак динаміка розвитку суспільних відносин, а також незадовільний стан практики судового захисту прав суб'єктів господарювання спонукає вдатися до комплексного аналізу з метою популяризації одного з альтернативних способів вирішення спорів – досудового врегулювання господарських спорів.

Метою статті є дослідження сутності досудового порядку вирішення господарських спорів, виявлення переваг і недоліків правового регулювання цього інституту для подальшого вдосконалення, а також обґрунтування доцільності більш широкого застосування цього виду позасудових способів вирішення спорів суб'єктами господарювання.

Першочерговим етапом у межах будь-якого наукового дослідження є з'ясування етимології категорій і понять, які становлять його предмет. Легального визначення поняття «досудове врегулювання господарського спору» ні в Господарському кодексі України (далі – ГК України), ні в Господарсько-процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) законодавцем не надано, а вказано лише на обов'язок учасників господарських відносин, які порушили майнові права або законні інтереси інших суб'єктів, поновити їх [1]. Тому доцільно звернутися до теоретичних напрацювань і доктринальних підходів, що виробилися в науці господарського права та процесу.

Одразу зазначимо, що в сучасній доктрині немає єдиного підходу до визначення поняття й сутності досудового врегулювання господарських спорів. Найбільш вдалими, на нашу думку, є визначення, запропоноване В.В. Резніковою, за яким досудове врегулювання господарських спорів являє собою сукупність заходів, які підлягають здійсненню стороною, права якої порушено, для безпосереднього вирішення спору, що виник, зі стороною, яка є порушником майнових прав чи інтересів [2, с. 102]. У юридичній літературі під досудовим врегулюванням господарського спору також розуміють ведення господарюючими суб'єктами усних переговорів, обмін кореспонденцією, пред'явлення претензій, проведення інших заходів, які мають на меті розв'язання суперечок і конфліктів, що виникають між ними, без передачі спору на розгляд до господарського суду [3, с. 303].

Аналіз наведених визначень досудового врегулювання господарських спорів дає змогу виокремити такі детермінуючі ознаки цього правового інституту:

- наявність конфліктних відносин;
- захист і відновлення порушених прав та інтересів здійснюється шляхом вчинення активних дій, а не утримання від них;
- інструментом відновлення порушених прав виступають особливі засоби в їх сукупності;
- вирішення господарського спору безпосередньо учасниками конкретного правовідношення без залучення сторонніх осіб чи органів;

– дії щодо вирішення спору характеризують динаміку господарських договірних зобов'язань.

Досить часто поряд із терміном «досудовий» вживається термін «претензійний» порядок врегулювання спору [4, с. 44]. Очевидно, таку тенденцію започаткувала поява першої редакції Арбітражного процесуального кодексу України від 6 листопада 1991 р., за яким доарбітражне врегулювання спору зводилося до пред'явлення письмової претензії, що було підтримано законодавцем у чинній редакції ГПК України. Вважаємо, що такий підхід є неприйнятним в умовах сьогодення, оскільки зводить трактування досудового врегулювання спорів лише до використання письмової претензії як єдиного інструменту вирішення конфлікту, залишаючи поза увагою такі засоби, як усні переговори, листування, телефонні розмови тощо.

Поняття досудового врегулювання господарських спорів необхідно відмежовувати від інших альтернативних способів вирішення господарських спорів, тобто таких, що не припускають чи мінімізують участь посередників у розв'язанні конфліктів, до яких традиційно відносять державні суди, третейський суд (арбітраж), рекомендаційний арбітраж і медіацію. Вбачається, що основним критерієм розмежування є наявність нейтрального органу або осіб, які сприяють вирішенню господарських конфліктів. Так, у разі розгляду справи в порядку третейського судочинства таким органом є третейський суд, а під час застосування медіації – медіатор.

Враховуючи вищезазначене, можна окреслити основну відмінність досудового врегулювання господарських спорів від інших альтернативних способів вирішення господарських спорів – безпосередність вирішення конфлікту сторонами спірного правовідношення без залучення допоміжних органів.

Щодо завдань досудового врегулювання господарських спорів, то, на нашу думку, можна виокремити такі: захист законних інтересів і відновлення порушених прав суб'єктів господарювання, а також попередження порушень договірної дисципліни. Крім цього, на думку деяких науковців, досудове врегулювання спрямоване на виявлення причин і передумов невиконання, неналежного виконання договірних зобов'язань; превенцію недотримання планової дисципліни та чинного законодавства; поліпшення економічних показників діяльності суб'єктів господарювання; відшкодування збитків, заподіяних суб'єктам господарювання, за рахунок винних осіб [2, с. 103].

Значення досудового врегулювання господарських спорів необхідно висвітлювати в історичному аспекті, адже із часу його введення Арбітражним процесуальним кодексом України 1991 р. і до сьогодні відбулися кардинальні трансформації цього інституту. Насамперед треба зазначити, що до 2002 р. досудове врегулювання господарських спорів було обов'язковою стадією господарського процесу й у випадку неподання доказів про вжиття заходів досудового врегулювання спору позовна заява поверталася заявнику. Попри тривале застосування така позиція законодавця зумовила виникнення чималої кількості дискусій стосовно відповідності обов'язкового досудового врегулювання спорів конституційному праву особи на судовий захист.

Першим кроком на шляху вирішення цієї проблеми стало прийняття Пленумом Верховного Суду України Постанови «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 р. № 9, де в п.8 з посиланням на ч.2 ст.124 Конституції України зазначається: «Суд не вправі відмовити особі в прийнятті позовної заяви чи скарги лише з тієї підстави, що її вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку» [5]. Доленосним стало рішення Конституційного Суду України в справі за конституційним зверненням ТОВ «Торговий дім «Кампус Коттон Клуб» щодо офіційного тлумачення положення ч.2 ст.124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002, у якому зазначалося, що обов'язкове досудове врегулювання спорів, яке виключає можливість прийняття позовної заяви до розгляду й здійснення за нею правосуддя, порушує право на судовий захист [6].

Разом із тим у зазначеному рішенні Конституційний Суд України фактично зрівняв засоби (способи) захисту цивільного права й досудове врегулювання спору, тим самим надавши порядку врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення, зміни й розірвання договору, характеру засобу захисту прав. Наведена позиція Конституційного Суду України справедливо критикується деякими науковцями. Зокрема, О.А. Беяневич вважає, що для такого висновку немає нормативного підґрунтя, оскільки згідно зі ст.20 ГК України та ст.16 ЦК України способами захисту є зміна та припинення правовідносин, проте ніяк не порядок зміни або розірвання господарського договору [7, с. 257].

Заключним етапом реформування інституту досудового врегулювання господарських спорів стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо досудового врегулювання спорів» від 23.06.2005 р., яким було виключено положення п.7 ч.1 ст.63 ГПК України та внесено відповідні зміни до ч.1 ст.5 щодо застосування заходів досудового врегулювання господарського спору за домовленістю між сторонами.

Враховуючи позицію Конституційного Суду України, можна сформулювати такі висновки щодо значимості досудового врегулювання господарських спорів:

- 1) досудове врегулювання є правом, а не обов'язком сторони;
- 2) досудове врегулювання господарського спору не суперечить конституційному принципу здійснення правосуддя винятково судом, оскільки є додатковим способом правового захисту;
- 3) право особи на застосування позасудових альтернативних способів захисту прав і законних інтересів не може оспорюватися;
- 4) після або під час застосування досудового врегулювання господарського спору сторони не позбавлені права звернутися до суду в позовному порядку для вирішення конфлікту.

Із цього постає, що випадків обов'язковості досудового врегулювання господарського спору, як мінімум, два: коли сторони прямо передбачили в договорі, що спори між ними щодо укладення, виконання й розірвання договору будуть передані на вирішення господарського суду лише за умови дотримання досудового врегулювання, або ж коли існує імперативний припис у спеціальному законодавстві про це, як, наприклад, у ч.1 ст.30 Угоди про міжнародне залізничне вантажне сполучення [8].

Щодо процедури досудового врегулювання господарських спорів, передбаченої розділом II ГПК України, то варто звернути увагу на такі проблемні аспекти. У ч.2 ст.6 ГПК України зазначається, що підприємства й організації, чий права та законні інтереси порушено, з метою безпосереднього врегулювання спору з порушником цих прав та інтересів звертаються до нього з письмовою претензією. Як бачимо, законодавець вводить поняття «претензія», при цьому не надавши йому легального визначення. Очевидно, під претензією треба розуміти правовий засіб забезпечення сторонами договору захисту своїх прав і законних інтересів. У науковій літературі можна знайти й інші визначення. Зокрема, В.Д. Чернадчук зазначає, що претензія – це матеріально-правова вимога одного з учасників спірних правовідносин до іншого, яка водночас є засобом урегулювання конфлікту самими сторонами без втручання господарського суду [9, с. 52].

Пред'явлення претензії має на меті безпосереднє врегулювання спору, водночас ч.2 ст.6 ГПК України не містить переліку причин, за наявності яких у суб'єктів господарювання виникає право на звернення з претензією, обмежуючись формулюванням «чий права й законні інтереси порушено» [1]. Дещо інший підхід закріплено в ч.2 ст.222 ГК України, де визначено дві підстави звернення з письмовою претензією: у разі необхідності відшкодування збитків або застосування інших санкцій [10].

З практичної точки зору, як правило, причинами пред'явлення претензій є такі:

- невиконання або неналежне виконання договорів перевезення, оренди майна;
- земельних ділянок;
- невиконання або неналежне виконання договорів поставки продукції, товарів;
- несвоєчасна оплата поставленої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг [11, с. 91].

Доцільно звернути увагу на положення ч.4 ст.6 ГПК України, яким заявнику надається можливість вибору способу подання документів, що підтверджують вимоги: в оригіналі чи належним чином засвідчених копіях [1]. Очевидно, що завіреними належним чином будуть вважатися документи, підписані уповноваженою особою підприємства, організації. Що ж стосується скріплення документів печаткою, то відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу» від 15.04.2014 р. використання печатки суб'єктами господарювання є необов'язковим [12].

На думку деяких науковців, доцільно надсилати оригінали документів, щоб потім не виникла необхідність у додатковому їх пересиланні в разі неможливості ознайомлення контрагента з копіями [13, с. 356]. Вважаємо, що зазначений підхід є ризикованим з огляду на те, що недобросовісний

контрагент-порушник може не повернути надіслані оригінали документів, що призведе в подальшому до негативних наслідків, зокрема унеможливить використання цих документів як доказової інформації в суді.

Найбільші труднощі на практиці виникають під час вирішення питання про спосіб надсилання претензії заявником другій стороні. На нашу думку, з-поміж перерахованих способів надсилання претензії в ст.6 ГПК України найефективнішим є вручення претензії під розписку, водночас відправлення рекомендаційним чи цінним листом може мати негативні наслідки. Так, поширеними є випадки зловживань із боку кредиторів, які замість претензії надсилають контрагенту рекламні матеріали, різноманітні брошури, прайс-пропозиції чи взагалі порожні конверти, отримавши при цьому як доказ відправлення фіскальний чек. З огляду на це підтримуємо позицію, згідно з якою для уникнення подібних ситуацій пропонується викласти ч.5 ст.6 ГПК України в новій редакції, яка передбачала б надсилання претензії цінним листом з описом вкладення [2, с. 107].

Особливу увагу треба приділити проблемам, які можуть виникати під час реалізації норми, передбаченої ст.8 ГПК України. Зокрема, вказується на необхідність повернення заявнику оригіналів документів, отриманих із претензією, у разі повного або часткового відхилення цієї претензії [1]. Водночас законодавцем не передбачено відповідальності за невиконання такої вказівки. Тому вважаємо за необхідне передбачити застосування до боржника, що проігнорував претензію кредитора, санкцій майнового характеру.

Чинним законодавством передбачено, що спори, які виникають під час укладення господарських договорів, можуть бути подані на вирішення господарського суду. На думку О.П. Подцерковного, досудове врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення, зміни та розірвання господарських договорів, є самостійним альтернативним способом вирішення господарських спорів, «формою інституту примирення» в господарському процесі [14, с. 21]. Очевидно, що виникнення спору пов'язується передусім із наявністю заперечень щодо окремих умов договору, які можуть бути усунені шляхом складення протоколу розбіжностей. Аналіз судової практики засвідчує, що, враховуючи позицію Конституційного Суду України, викладену в згаданому нами рішенні від 09.07.2002 р., під час здійснення господарського судочинства суди застосовують положення про необов'язковість дотримання досудового врегулювання спорів під час вирішення питання про розірвання господарського договору [15].

Помилкове розуміння інтерпретаційного рішення Конституційного Суду України стало підставою для застосування судами положення щодо можливості звернення сторони за захистом до суду навіть тоді, коли в договорі передбачена досудова процедура врегулювання спору. Проте така ситуація суперечить чинному законодавству, тому що за відсутності доказів звернення до контрагента з приводу зміни або розірвання договору справа, передана на розгляд суду, повинна розглядатися як така, що не має предмета спору. Такий висновок цілком логічно постає зі змісту ст.12 ГПК України, відповідно до якої господарським судам підвідомчі лише справи в спорах (окрім провадження в справах про банкрутство), а також зі змісту п.1-1 ч.1 ст.80 ГПК України: суд повинен припинити провадження в справі за відсутністю предмета спору [1].

Протягом усього часу існування інституту досудового врегулювання господарських спорів серед науковців точиться дискусія стосовно доцільності збереження останнього в законодавстві України. Загалом сформувалося дві позиції: в основі першої (прихильниками якої ми є) лежить ідея збереження та вдосконалення досудового врегулювання господарських спорів, а друга ґрунтується на необхідності скасування цього правового інституту. Варто зазначити, що розробники проекту Кодексу господарського судочинства України, а також ініціатори всіх розроблених у свій час проектів нового Господарського процесуального кодексу України дотримувалися саме другої позиції, оскільки в цих законопроектах не було й згадки про досудове врегулювання спорів, що, вважаємо, є недопустимим. На думку Т.С. Дунайло, переваги досудового врегулювання спору очевидні, оскільки якщо господарський суд прийме справу до провадження, розгляне й вирішить її не менше як за два-три місяці, то задоволення претензії відбуватиметься приблизно один або два місяці залежно від складності перевірки обґрунтованості вимог [16, с. 14]. В.С. Щербина справедливо зазначає: «Норми ст.ст.5, 6, 7 ГПК України мають декларативний характер, оскільки обов'язок боржника поновити порушене право та задовольнити вимоги заявника не забезпечені санкцією з боку держави» [17].

Отже, позитивними рисами досудового порядку врегулювання господарського спору варто визнати оперативність та економність вирішення конфлікту, а негативними рисами – низьку ефективність

виконання вимог за претензією та відсутність санкцій за порушення строків розгляду й невиконання претензії. Разом із тим вважаємо, що попри наявні негативні аспекти досліджуваного явища говорити про скасування й недоцільність існування інституту досудового врегулювання господарських спорів некоректно.

Натомість пропонуємо вдосконалити порядок досудового врегулювання господарських спорів шляхом реформування за такими напрямками:

- закріплення на законодавчому рівні можливості примусового виконання визнаної претензії й запровадження механізму такого виконання;
- встановлення відповідальності за порушення строків розгляду претензії;
- усунення прогалини щодо регулювання досудового порядку вирішення спорів, що виникають під час укладення, зміни та розірвання господарських договорів, які є обов'язковими для сторін;
- узгодження порядку досудового врегулювання спорів між ГК України та ГПК України, зокрема виключення ст.222 Господарського кодексу України та передбачення цього інституту лише у сфері процесуального законодавства.

На основі проведеного дослідження доходимо висновку, що правова природа досудового врегулювання господарських спорів полягає в гарантуванні додаткового засобу захисту прав та інтересів учасників господарських правовідносин. Вибір застосування чи незастосування цього правового інституту залежить від волевиявлення сторін, за окремими винятками, передбаченими законом, тобто є правом, а не обов'язком. Водночас досудове врегулювання спору є самостійним альтернативним способом врегулювання спору, що аж ніяк не суперечить принципу здійснення правосуддя винятково судом та не обмежує юрисдикцію господарських судів і конституційного права щодо судового захисту. Необхідність збереження інституту досудового врегулювання господарських спорів очевидна, щоправда з подальшим удосконаленням процедури за визначеними в дослідженні напрямками. Вважаємо, що розроблення дієвого правового механізму виконання визнаної претензії та встановлення санкцій за порушення строків розгляду претензії може бути предметом подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський процесуальний кодекс України : офіц. текст зі змінами станом на 28 березня 2015 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 6. – Ст. 56. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Резнікова В.В. Досудове врегулювання господарських спорів : необхідність та шляхи реформування / В.В. Резнікова // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 5. – С. 101-111.
3. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Г.Л. Знаменський, В.К. Мамутов, І.Г. Побірченко, В.С. Хахулін, В.С. Щербина та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 303 с.
4. Прокопенко Я. Досудовий (претензійний) порядок врегулювання господарських спорів : ретроспектива та тенденції сьогодення / Я. Прокопенко // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 6. – С. 44-46.
5. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96>.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ТОВ «Торговий дім» Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення ч.2 ст. 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002 (Справа № 1-2/2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
7. Беляневич О.А. Про досудове врегулювання господарських спорів / О.А. Беляневич // Вісник господарського судочинства. – 2014. – №2. – С. 253-260.
8. Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 01.11.1951 р. в ред. 01.07.2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_011

9. Господарське процесуальне право України : підручник / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний та ін. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 331 с.
10. Господарський кодекс України : офіц. текст зі змінами станом на 5 квітня 2015 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
11. Горевий В. Досудове врегулювання господарських спорів : сутність, проблеми, окремі шляхи їх вирішення / В. Горевий, О. Курдес // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 9. – С. 90-93.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу : Закон України № 1206-VII від 15.04.2014 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 24. – Ст. 855. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1206-18>
13. Господарський кодекс України : наук.-практ. комент. : станом на 18 берез. 2013 р. / Д.Л. Тупчієнко та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 670 с.
14. Подцерковний О.П. До проблем примирення сторін у господарському процесі / О.П. Подцерковний // Українське комерційне право. – 2011. – № 11. – С. 20-26.
15. Постанова Судової палати у господарських спрах Верховного Суду України від 17 червня 2008 року (витяг) №8/32пд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents))
16. Дунайло Т.С. Претензійна пастка / Т.С. Дунайло // Юридична газета. – 2009. – № 12 (24). – С. 14.
17. Щербина В.С. Інститут доарбітражного врегулювання господарських спорів : проблеми вдосконалення / В.С. Щербина // Проблеми вдосконалення господарського законодавства України : тези виступів учасників Круглого столу, м. Київ, 17-18 квітня 2001 р. – К., 2001. – С. 77-82.

REFERENCES

1. “Commercial and Procedural Code of Ukraine” : official reading amended as for March 28, 2015, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1992, no. 6, art. 56, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Reznikova, V.V. (2012), “Pre-trial settlement of economic disputes : the need and ways to reform”, *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*, no. 5, pp. 101-111.
3. Znamenskiy, G.L., Mamutov, V.K., Pobirchenko, I.G., Khakhulin, V.S., Shcherbina, V.S. et al. (2004), *Naukovo-praktichniy komentar Hospodarskoho kodeksu Ukrayiny* [Scientific and practical commentary to the Commercial Code of Ukraine], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
4. Prokopenko, Ya. (2009), “Pre-trial (claim) procedure for settlement of commercial disputes : retrospective and present trends”, *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 6, pp. 44-46.
5. “On the application of the Constitution of Ukraine when administering justice” : Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 01.11.1996 № 9, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96>.
6. “Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the constitutional appeal of LLC “Torhovyi Dim” Campus Cotton Club” on the official interpretation of the provisions of Part 2 of Art. 124 of the Constitution of Ukraine (case on pre-trial settlement of disputes) of 09.07.2002 № 15-пн/2002 (Case № 1-2/2002)”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
7. Belyanevich, O.A. (2014), “On pre-trial settlement of commercial disputes”, *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*, no.2, pp. 253-260.
8. “Agreement on International Goods Transport by Rail (MIA) on 01.11.1951 ammended 01.07.2011”, available at : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_011
9. Chernadchuk, V.D., Sukhonos, V.V., Nagrebelyni, V.P. et al. (2006), *Hospodarske protsesualne pravo Ukrayiny : pidruchnyk* [Commercial law of Ukraine : textbook], VTD «Universytetska knyha», Sumy, Ukraine.

10. "Commercial Code of Ukraine : official text amended as of April 5, 2015", *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2003, no. 18, no. 19-20, no. 21-22, art. 144, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
11. Gorevyi, V. and Kurdes, O. (2009), "Pre-trial settlement of commercial disputes : essence, problems and some ways of their solution", *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 9, pp. 90-93.
12. "On Amendment of Certain Legislative Acts of Ukraine to Simplify the Procedure for Opening New Business" : Law of Ukraine № 1206-VII від 15.04.2014 р., *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 2014, no. 24, art. 855, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1206-18>
13. Tupchienko, D.L. (2013), *Hospodarskyi kodeks Ukrainy : nauk.-prakt. koment.* [Commercial Code of Ukraine : scientific and practical commentary], Tsentr uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.
14. Podtserkovnyi, O.P. (2011), "On the problems of conciliation in the commercial procedure", *Ukrayinske komertsyine pravo*, no. 11, pp. 20-26.
15. "Resolution of the Chamber on Commercial Disputes of the Supreme Court of Ukraine of June 17, 2008 (extract) №8/32пд", available at : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents))
16. Dunaylo, T.S. (2009), "Claim trap", *Yuridychna hazeta*, no. 12 (24), p. 14.
17. Shcherbina, V.S. (2001), "Institute pre-arbitration settlement of commercial disputes : the problem of improvement", *Problemy vdoskonalennya hospodarskoho zakonodavstva Ukrainy : tezy vystupiv uchasnykiv Kruhloho stolu* [Problems of the economic legislation of Ukraine : theses of the of Round Table participants], Kyiv, April 17-18, 2001, pp. 77-82.

УДК 346.9 (477)

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Харківська К.В., здобувач

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна
ekaterynavoloschuk@rambler.ru*

У статті досліджено актуальні проблемні питання державного регулювання господарської діяльності в Україні. У контексті модернізації системи державної підтримки господарської діяльності в Україні правила державної допомоги Європейського Союзу можуть і повинні розглядатися не лише як предмет виконання зобов'язань у межах чинної договірно-правової бази відносин з Європейським Союзом та майбутньої Угоди про асоціацію, а насамперед як сучасний економіко-правовий інструмент регулювання, вивчення й упровадження якого є доцільним з огляду на внутрішню необхідність. Визначено, що на національному рівні необхідно мати орган або низку органів, відповідальних за дотримання системи правил державної допомоги в повному обсязі. Цей недолік Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» створює значний ризик для виконання в майбутньому відповідних положень Угоди про асоціацію.

Ключові слова: державне регулювання господарської діяльності, державна допомога.

ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Харьковская К.В.

*Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, ул. Пушкинская, 77, г. Харьков, Украина
ekaterynavoloschuk@rambler.ru*

В статье исследованы актуальные проблемные вопросы государственного регулирования хозяйственной деятельности в Украине. В контексте модернизации системы государственной поддержки хозяйственной деятельности в Украине правила государственной помощи Европейского Союза могут и должны рассматриваться не только как предмет выполнения обязательств в рамках действующей договорно-правовой базы отношений с Европейским Союзом и будущего Соглашения об ассоциации, а прежде всего как современный экономико-правовой инструмент регулирования, изучение и внедрение которого является целесообразным исходя из внутренней необходимости. Определено, что на национальном уровне